

TERRASSA: ANÀLISI DE L'AUTOAVALUACIÓ DE CULTURA 21: ACCIONS

NOVEMBRE DE 2016

culture 21

Agenda 21 de la cultura

En el marc de la seva participació al programa “Ciutats Pilot Europa” de l’Agenda 21 de la cultura en el període 2015-2017, la ciutat de Terrassa va dur a terme entre els dies 30 de maig i 1 de juny de 2016 un exercici d’autoavaluació de les polítiques culturals i de desenvolupament sostenible. Aquesta activitat pren com a base el document [Cultura 21 Accions](#), adoptat per la Comissió de Cultura de Ciutats i Governos Locals Units (CGLU) l’any 2015, i que permet a ciutats de tot el món examinar les seves fortaleses i debilitats en aquest àmbit, a partir d’una pauta comuna. A més, l’exercici permet comparar la valoració de cada ciutat amb la mitjana extreta de les opinions d’un panel d’experts, que a mitjans de 2015 va avaluar la situació dels elements de Cultura 21 Accions a nivell global.

L’exercici d’autoavaluació fet a Terrassa va ser l’activitat principal del taller inicial del programa de Ciutats Pilot Europa en aquesta ciutat, i ha de ser la base per dissenyar el programa de treball que, entre 2016 i 2017, permetrà a la ciutat abordar algunes de les debilitats detectades i aprofundir les fortaleses que s’hi han observat. Com proposen els Termes de Referència del programa Ciutats Pilot Europa, el taller inicial va comptar amb la participació d’un grup divers de participants, amb representants de diversos departaments del govern local i de la societat civil. L’Annex 1 conté la llista completa de participants. En el transcurs del taller, els participants van avaluar la situació actual a Terrassa en relació amb els nou “Compromisos” o àrees temàtiques que configuren Cultura 21 Accions.

Aquest document, conegut com a “Radar 1”, és redactat per Jordi Baltà, expert designat per la Comissió de Cultura de CGLU i Culture Action Europe per treballar amb Terrassa durant el programa Ciutats Pilot Europa. S’hi ha tingut en compte la informació recollida per l’Ajuntament de Terrassa, que coordina el projecte a nivell local, i s’hi sintetitzen i analitzen les valoracions fetes pels participants del taller. L’informe compara els resultats obtinguts per Terrassa amb els que van sorgir del Panel Global de 2015 i identifica alguns temes que podrien merèixer un seguiment en el marc del programa. Després d’una primera versió elaborada entre juny i juliol de 2016, enviada per correu electrònic a les persones que havien participat al taller i a d’altres que hi havien estat invitades o que tenien relació directa amb qüestions que s’hi plantejaven, aquesta versió definitiva de l’informe incorpora els comentaris rebuts i s’ha acabat d’elaborar el mes de novembre de 2016.

Els resultats de l’exercici d’autoavaluació i les observacions formulades en aquest Radar 1 contribuiran a l’elaboració, per part del punt focal local i l’equip d’interlocutors de Terrassa, del programa de treball del programa de Ciutats Pilot, que s’hauria d’implementar entre 2016 i 2017.

AUTO
AVALUACIÓ

BALANÇ GENERAL

Els resultats de l'exercici d'autoavaluació fet a Terrassa situen aquesta ciutat per sobre de la mitjana global en tots els àmbits, si bé en una proporció variable: en alguns casos, la ciutat supera els resultats del Panel Global de manera molt significativa, mentre en d'altres temàtiques la diferència és molt petita.

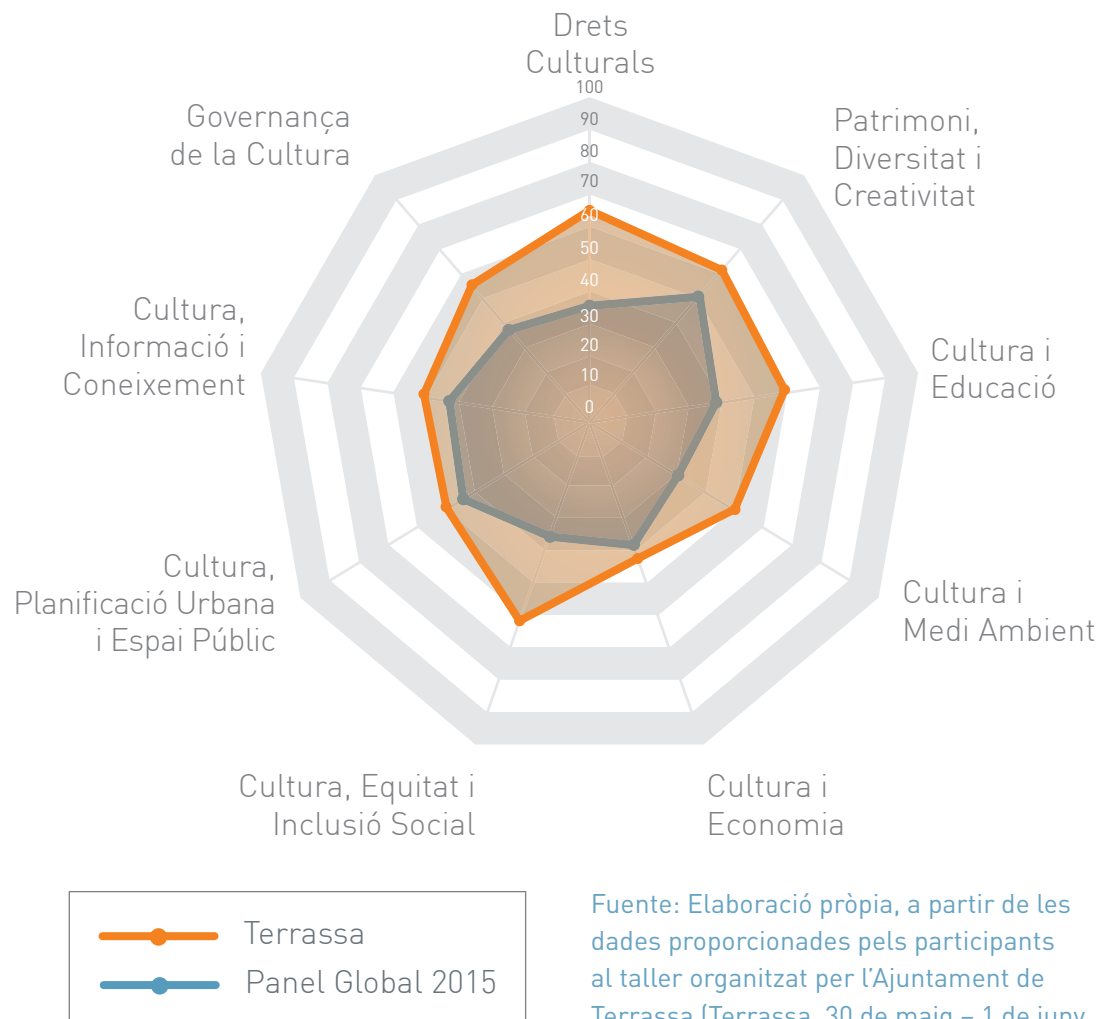
Els àmbits en els quals Terrassa destaca més són "Drets culturals" (64/100, molt per sobre del 35/100 de la mitjana global), "Patrimoni, diversitat i creativitat" (60/100, per sobre del 50/100 del Panel Global), "Cultura, equitat i inclusió social" (amb un 62/100 en comparació amb un 35/100), "Cultura i educació" (amb un 59/100, mentre el resultat global era un 38/100), "Cultura i medi ambient" (50/100, en relació amb un 30/100 a nivell global), i "Governança de la cultura" (on el 55/100 que obté Terrassa també es distancia del 37/100 de la mitjana global).

En canvi, en tres àmbits, les diferències obtingudes per Terrassa són menys significatives: "Cultura i economia" (43/100 en comparació amb el 38/100 global), "Cultura, planificació urbana i espai públic" (49/100 en relació amb el 44/100 de la mitjana global) i "Cultura, informació i coneixement" (50/100, en comparació amb el 43/100 determinat pel Panel Global).

En conjunt, també es pot indicar que les valoracions dels participants del taller situen Terrassa en una situació intermèdia en la major part d'àmbits analitzats: la ciutat no obté puntuacions molt elevades en cap àmbit (la puntuació més alta, en "Drets culturals", és de 64/100) ni notes baixes en cap cas (la puntuació menor, en "Cultura i economia", és de 43/100). D'aquesta manera, el gràfic que apareix a la Figura 1 destaca per apropar-se a un cercle pel que fa a l'anàlisi de Terrassa i, com s'ha indicat, queda per sobre dels resultats del Panel Global en tots els casos.

Els apartats següents analitzen en detall la informació derivada de l'exercici d'autoavaluació de Terrassa, en cadascun dels compromisos de Cultura 21 Accions.

Figura 1: Autoavaluació de Terrassa i dades del Panel Global 2015

Fuente: Elaboració pròpia, a partir de les dades proporcionades pels participants al taller organitzat per l'Ajuntament de Terrassa (Terrassa, 30 de maig – 1 de juny de 2016) i la mitjana extreta d'un panel de 34 experts de diverses regions del món.

DRETS CULTURALS

Tal com s'ha indicat, la puntuació de Terrassa en l'àmbit dels "Drets culturals", un 64/100, destaca visiblement respecte la mitjana global de 35/100. Aquesta valoració general sorgeix d'una sèrie de puntuacions que situen Terrassa en un "nivell avançat" en cinc casos i en un "nivell en desenvolupament" en els altres cinc.¹

Cal destacar especialment una puntuació màxima de 9 en la qüestió relativa a l'adopció per part del govern local d'un text de referència sobre drets, llibertat i responsabilitats culturals: el Llibre Blanc de la Cultura a Terrassa, publicat el febrer de 2015, acompliria aquesta funció. Així mateix, la ciutat va obtenir puntuacions força elevades, de 7 sobre 9, en relació amb diverses altres accions, com ara el fet que les polítiques culturals estiguin basades explícitament en els drets culturals, l'adopció de mesures per facilitar la participació de la ciutadania en l'establiment de prioritats i la presa de decisions en matèria de polítiques culturals (especialment a través del Consell de Cultura i les taules sectorials), l'existència de programes per afavorir la implicació dels ciutadans en les pràctiques culturals i en la creació cultural, o la disponibilitat de polítiques i programes per afavorir la participació de la ciutadania en les entitats culturals.

En la resta de casos, els participants van situar la ciutat en un nivell intermedi de desenvolupament. Aquells aspectes que requeririen més atenció, puntuats amb un 4, serien l'existència d'una anàlisi detallada dels obstacles per a l'accés i la participació en la vida cultural; l'atenció a la dimensió de gènere i la participació de les dones en la vida cultural; i la inclusió dels drets culturals per part de les associacions de l'àmbit dels drets humans. En altres casos, la ciutat va obtenir una puntuació de 6, equivalent al nivell més elevat de l'estadi "en desenvolupament": es trobarien en aquesta situació l'existència d'estàndards mínims per assegurar serveis culturals bàsics i l'atenció de les polítiques culturals a les persones i grups més vulnerables; iniciatives com Apropa Cultura, els Plans de Barri o algunes accions dutes a terme en l'àmbit de la joventut respondrien a aquesta sensibilitat.

¹ La Guia d'Autoavaluació de Cultura 21 Accions, l'eina que es va utilitzar durant el taller, demana a les ciutats que atorguin una puntuació entre 1 (acció no desenvolupada o molt embrionària) i 9 (acció amb un grau de desenvolupament molt complet) a cadascuna de les 100 accions que conformen Cultura 21 Accions, i ofereix una descripció orientativa per facilitar el posicionament de les ciutats. Per a cada acció, una puntuació entre 1 i 3 correspon a un "nivell embrionari", una puntuació de 4 a 6 indica un "nivell en desenvolupament" i una valoració entre 7 i 9 situa la ciutat en un "nivell avançat". Les xifres percentuals que acompanyen l'avaluació de cada compromís temàtic de Cultura 21 Accions deriven de les puntuacions d'1 a 9 atorgades a cada acció analitzada.

PATRIMONI, DIVERSITAT I CREATIVITAT

La puntuació de Terrassa en aquest àmbit, de 60 punts, se situa de manera visible per sobre de la mitjana del Panel Global (50/100) i és, com en el cas anterior, una de les notes més elevades entre els nou compromisos analitzats a la ciutat. Aquesta nota sorgeix de la mitjana de les dotze accions analitzades, set de les quals obtenen puntuacions corresponents a un “nivell avançat”, mentre la resta se situa en un “nivell en desenvolupament” (en quatre casos) o en un “nivell embrionari” (en un cas).

Cal destacar especialment que Terrassa obté un 8 en dues de les accions analitzades (protecció i promoció de la diversitat lingüística, mitjançant els programes de suport al català i la disponibilitat de materials en llengües com l'àrab; i la presència de produccions locals en l'oferta cultural de la ciutat) i un 7 en cinc altres accions: existència d'una àrea de cultura a l'Ajuntament; organització d'activitats culturals que donen visibilitat als processos creatius i afavoreixen espais de trobada entre la ciutadania; i existència de polítiques i programes que vinculen l'excel·lència cultural i la proximitat amb la ciutadania (especialment “Cultura al territori”), d'altres que fomenten la diversitat de les expressions culturals i la interculturalitat (per exemple a través del treball de les biblioteques o d'iniciatives com la Festa de la Culturassa, en l'àmbit de la cultura popular) i les que se centren en la protecció del patrimoni material i immaterial.

Pel que fa a les qüestions en les quals la ciutat se situaria en un nivell intermedi, de 4 o 5 sobre 9, cal mencionar l'existència d'una partida pressupostària per a la cultura (que els participants van estar d'acord que era insuficient); l'existència d'espais per a la formació, la creació i la producció cultural (s'hi van esmentar iniciatives significatives, com el laboratori de creació jove BaumannLab, els bucs d'assaig o el suport a les coproduccions a través del Centre d'Arts Escèniques de Terrassa –CAET- i el festival TNT; però també la proposta encara no complerta de comptar amb “Fàbriques de la creació” i, en general, la necessitat de disposar de més espais per a la creació); les polítiques de suport a les arts en les seves diverses disciplines (hi ha diverses mesures, però no sempre suficients, i es detecta que l'oferta formativa no sempre és accessible econòmicament per a tothom i que en general hi ha menys suport a disciplines com les arts visuals); i l'existència de polítiques relatives a la cultura científica i els seus vincles amb les arts, la història local i la vida quotidiana (en aquest cas, s'apuntava la necessitat d'aprofundir el treball sobre els usos del patrimoni, més enllà de la seva protecció com a objecte).

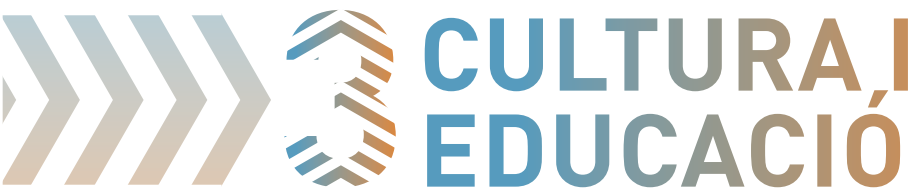
Finalment, en un cas els participants van qualificar amb un 2 la situació de Terrassa, i van situar la ciutat, així, en un “nivell embrionari”: es tracta de l'acció relativa a l'existència de programes de cooperació cultural internacional i que prestin atenció a la diversitat de les expressions culturals.

PATRIMONI, DIVERSITAT I CREATIVITAT

A més de les experiències assenyalades anteriorment, entre les activitats que es van considerar exemples significatius de les iniciatives de Terrassa en matèria de patrimoni, diversitat i creativitat hi ha el cicle "Sons del Temps", que vincula música i patrimoni; la protecció del patrimoni romànic; la progressiva autoorganització dels artistes en espais propis; o les residències artístiques de l'associació de circ Tub d'Assaig.

D'altra banda, en el transcurs del debat van sorgir algunes línies de reflexió interessants: per exemple, la percepció que la presència significativa de creacions locals en l'oferta cultural no seria necessàriament producte d'una voluntat política o programàtica en aquest sentit, sinó, d'alguna manera, el resultat del nivell de recursos existents i d'una demanda poc exigent en determinats àmbits; o el fet que la transversalitat de les polítiques culturals amb altres àmbits del govern local era encara limitada. Així mateix, es va apuntar la necessitat de comptar amb més espais de suport a la creació i de repensar el paper dels centres cívics com a espais de participació cultural de proximitat. Per últim, en l'àmbit del patrimoni, es va fer notar la necessitat d'aprofundir-ne les feines d'interpretació i de difusió, i de donar més presència al llegat modernista de la ciutat.

Pel que fa a la relació entre cultura i educació, la puntuació obtinguda per Terrassa (59/100) se situa novament de manera significativa per sobre de la mitjana del Panel Global (38/100). Com en els casos anteriors, això reflecteix una valoració situada principalment en els nivells “avançat” (en cinc dels deu casos analitzats) o “en desenvolupament” (en els altres cinc).

Els aspectes més ben valorats pels participants, tots amb una puntuació de 7 sobre 9, fan referència a la presa en consideració dels recursos culturals per part de les estratègies educatives i de formació (amb l’oferta de Batxillerat Artístic i algunes matèries optatives amb continguts culturals als centres d’educació secundària, com ara la col·laboració del CAET amb l’IES Viladecavalls i l’IES Torre del Palau); l’aprovació d’una estratègia local que vinculi polítiques educatives i culturals (mitjançant el Pla Educatiu de Ciutat i el Llibre Blanc de la Cultura); l’oferta d’activitats educatives per part d’entitats culturals de la ciutat (com ara Amics de les Arts, Tub d’Assaig, l’Ateneu Candela, Joventuts Musicals o el Centre Cultural); l’existència d’una oferta d’educació artística en diversos nivells i accessible (tot i que variable segons disciplina: molt bona en fotografia i audiovisual, a través entre d’altres de l’ESCAC i el Parc Audiovisual de Catalunya, i també destacable en àmbits com els que representen l’Escola d’Art i Disseny i l’Escola Municipal de Música – Conservatori Professional de Terrassa, que disposen d’una oferta àmplia –sobretot en l’àmbit de la música clàssica pel que fa al Conservatori–, preus accessibles i una important activitat externa en col·laboració amb altres entitats; en altres casos, es detecten alguns problemes de visibilitat i de preu); i la formació especialitzada en gestió i polítiques culturals (a nivell metropolità més que no local, i gràcies als cursos que ofereixen les universitats, la Diputació i el Departament de Cultura de la Generalitat).

Com s’ha indicat, en altres casos els participants van atorgar puntuacions de 4 o 5 a les accions incloses en aquest àmbit. És el cas de l’existència d’una plataforma o xarxa d’agents que intervenen en els àmbits de la cultura i l’educació; la informació relativa a l’oferta cultural i a activitats d’educació cultural (els participants van expressar la sensació que la informació no arribava a la ciutadania de manera suficient); la inclusió de valors relatius al diàleg intercultural, la diversitat, la creativitat o el patrimoni en els currículums educatius; la presència d’accions culturals i de foment de la creativitat en entorns empresarials, associatius i altres indrets d’aprenentatge; i la presència dels drets culturals en l’educació.

A més de les experiències esmentades, en el transcurs del debat van aparèixer com a exemples significatius el treball de formació dut a terme pel Servei municipal de

Joventut mitjançant BaumannLab i el projecte "Parella TIC" de la xarxa municipal de biblioteques, inclòs en el programa "Aprentatge Servei" (APS). Pel que fa a les propostes de millora, van aparèixer la necessitat d'incrementar el diàleg entre agents dels àmbits de l'educació i de la cultura, a través del Consell Escolar Municipal i el Consell de Cultura, entre d'altres; fomentar les visites de l'alumnat als equipaments i les activitats culturals de la ciutat; potenciar els intercanvis de professors; i enfortir l'oferta educativa en l'àmbit audiovisual al Parc Audiovisual de Catalunya.

CULTURA I MEDI AMBIENT

La puntuació obtinguda per Terrassa en aquest cas és de 50/100, fet que demostra una valoració mitjana del vincle entre cultura i medi ambient, però que en tot cas se situa notablement per sobre del resultat sorgit del Panel Global de 2015 (30/100). La puntuació és resultat de valoracions força diverses: respecte les deu accions analitzades, Terrassa se situa en un nivell avançat en tres, en un nivell intermedi en quatre i en un nivell embrionari en les altres tres.

Les puntuacions més elevades, de 7 o 8, corresponen al reconeixement de la gastronomia com a element de la cultura local (amb iniciatives com ara la presència de la gastronomia a la Festa Major, els “menús modernistes”, els maridatges entre vi i jazz, etc.), l’adopció de mesures que afavoreixen uns usos sostenibles dels espais públics per part de la ciutadania (horts urbans, ús de plantes autòctones als parcs, treball de la Fundació FUPAR en l’àmbit de la jardineria, etc.), i el reconeixement de l’interès cultural dels espais naturals (amb iniciatives com les que es duen a terme al Parc de Vallparadís, Can Bon Vilar o el Coll d’Estenalles).

Les accions que segons els participants se situarien en un nivell intermedi, “en desenvolupament”, fan referència a la inclusió dels factors culturals en les estratègies locals de sostenibilitat ambiental, la coordinació entre els serveis de cultura i medi ambient de l’Ajuntament, la inclusió de la història i la cultura en les accions de promoció de la producció i el consum sostenibles (amb algunes accions significatives, com ara la promoció dels productes de “quilòmetre 0” com el vi, el cigró, el formatge o la cervesa artesana, per part del Gremi de Restauració), i l’establiment de programes per preservar i difondre coneixements i pràctiques tradicionals per afavorir un ús sostenible dels recursos naturals (per exemple, a través de la recuperació de pràctiques de ramaderia a l’“Anella Verda”, la conservació de la memòria històrica vinculada a l’ecosistema o la recuperació de varietats botàniques per part de la Fundació Sant Galderic de Terrassa).

Finalment, els participants van donar puntuacions de 2 o 3 en tres accions: la vinculació explícita entre cultura i sostenibilitat mediambiental en les polítiques culturals locals, la implicació de les entitats culturals en accions d’avaluació dels seus impactes ambientals i de sensibilització mediambiental i l’existència de xarxes que vinculin les entitats dels àmbits de la cultura i el medi ambient.

A més dels exemples ja citats, en el transcurs del debat van aparèixer altres experiències significatives, com la ruta del Camí dels Monjos, les rutes de Les Fonts, l’organització de concerts al Parc de Vallparadís i al Parc Natural de St Llorenç del Munt o el projecte arlliBRE, que afavoreix l’intercanvi de llibres als troncs dels arbres caiguts en les ventades de desembre de 2014.

Pel que fa a les accions que es podrien impulsar de cara al futur, es va plantejar la conveniència de comptar amb un catàleg de comerços sostenibles de la ciutat i afavorir un millor coneixement dels productes locals.

CULTURA I ECONOMIA

Com ja s'ha indicat, la relació entre cultura i economia és l'àmbit en el qual Terrassa obté una puntuació més baixa en l'exercici d'autoavaluació, de 43/100. Aquesta puntuació és, amb tot, superior a la mitjana del Panel Global, encara que només lleugerament (38/100). La nota rebuda per Terrassa sorgeix de la combinació de notes força desiguals: en tres de les dotze accions analitzades, la ciutat se situa en un nivell avançat; en cinc en un nivell intermedi; i en les quatre restants en un nivell embrionari.

Pel que fa als aspectes més ben valorats, hi ha la inclusió dels sectors culturals en les estratègies de desenvolupament econòmic local (especialment pel que fa a l'audiovisual i la tecnologia multimèdia, amb institucions significatives com l'ESCAC, el Parc Audiovisual de Catalunya o el Centre de la Imatge i la Tecnologia Multimèdia de la UPC i els ecosistemes d'empreses que els acompanyen), l'existència de formació especialitzada en relació amb drets d'autor i nous models econòmics de producció i distribució, i el reconeixement de la cultura en la promoció de models sostenibles de turisme (amb iniciatives com ara la Xarxa de Turisme Industrial o la Fira Modernista). D'altra banda, entre les qüestions que obtenen una puntuació intermèdia hi ha l'anàlisi dels impactes econòmics de la cultura (només hi ha anàlisis puntuals en aquest àmbit), les garanties relatives a les condicions de treball i retribució d'artistes i professionals de la cultura, la inclusió de competències culturals en els programes d'inserció laboral (hi ha algunes accions a l'ESCAC i cursos de formació en àmbits com la fusteria per a la creació d'escenografies), l'existència de mecanismes diversos de finançament per a projectes culturals amb vocació comercial (hi ha alguns mecanismes però més a nivell català que no local, i poc accessibles per a les iniciatives emergents) i el reconeixement del valor de mantenir els oficis tradicionals (es detecten algunes iniciatives privades en relació amb els teixits tradicionals).

Finalment, els aspectes que es considera que estan en un nivell menys desenvolupat són la promoció per part del govern municipal d'iniciatives de micromecenatge i voluntariat en cultura; la col·laboració entre empreses i actors culturals en processos de transferència de la innovació i la creativitat; la inclusió de la cultura en els programes de responsabilitat social de les empreses; i la implicació de les organitzacions empresarials locals en programes culturals (per bé que hi ha algunes iniciatives puntuals, com la implicació de Comerç Terrassa Centre en la Fira Modernista i en altres activitats). Malgrat que es detectin algunes bones iniciatives, els participants al taller van considerar que caldria potenciar el diàleg entre cultura i economia i desenvolupar polítiques més actives que vinculin ambdós àmbits. La ciutat compta amb iniciatives culturals molt significatives (TNT, Festival de Jazz, Parc Audiovisual de Catalunya, etc.), l'impacte econòmic de les quals es podria mesurar, en la línia del que ja s'ha començat a fer amb la Fira Modernista. Això podria contribuir també a incrementar la comprensió, la sensibilitat i les polítiques en relació amb els vincles entre cultura i economia.

CULTURA, EQUITAT I INCLUSIÓ SOCIAL

La puntuació obtinguda per Terrassa en aquest àmbit (62/100) se situa de manera molt visible per sobre de la mitjana global (35/100). Les notes atorgades pels participants es reparteixen en aquest cas entre els nivells avançat (en cinc casos) i en desenvolupament (en els altres set).

Els aspectes que els participants van considerar que es trobaven en un nivell més ben desenvolupat són l'accessibilitat dels equipaments i els serveis culturals (en el marc del Pla d'Accessibilitat impulsat per l'Ajuntament), l'anàlisi dels factors que provoquen vulnerabilitat en determinats col·lectius, l'existència de programes que promouen la cooperació intergeneracional (amb accions rellevants tant per part de l'Àrea de Gent Gran de l'Ajuntament com de les biblioteques municipals o el Festival TNT), programes d'innovació cultural adreçats als joves (BaumannLab, etc.) i iniciatives de promoció de la diversitat cultural i la interculturalitat des de la societat civil (Mostra Intercultural, accions de l'Ateneu Candela, "Festival de la Sopa", etc.).

Mentrestant, les accions que es trobarien en un nivell intermig serien les relatives a l'anàlisi de la relació entre benestar, salut i participació cultural activa (hi ha un reconeixement implícit de la relació existent, però no una anàlisi regular); programes de capacitat per tal que els professionals i les entitats de l'àmbit social siguin conscients de la importància dels factors culturals que poden dificultar l'accés als serveis bàsics (hi ha formació en matèria d'interculturalitat, per exemple); la incorporació d'aspectes culturals en les estratègies de l'esfera social (salut, ocupació, benestar i inclusió social) com a dimensió per combatre tot tipus de discriminació; el reconeixement dels factors culturals per part de les estratègies locals de resolució de conflictes; l'adopció de mesures per promoure la participació de les dones en la vida cultural (el CAET s'ha adherit al programa "Ellas creen", però en general hi ha la percepció que queda molt per fer en aquest àmbit); la implicació de les entitats culturals en programes adreçats als grups i els barris desfavorits (hi ha algunes línies de finançament que de manera creixent orienten a treballar en aquest sentit, així com iniciatives com el Festival de Circ a La Maurina, Terrassa Street Art o l'ampliació del cicle de poesia "L'elixir" als barris); i l'existència de plataformes o xarxes d'entitats que treballen en la vinculació entre cultura i acció social (Tub d'Assaig, Ateneu Candela, grups de cultura popular, etc.).

Entre les experiències més destacades en aquest àmbit, a més d'algunes de les que ja s'han apuntat, hi hauria el treball de les biblioteques i la inclusió d'accions culturals als Plans de Barri. D'altra banda, hi havia cert consens en relació amb la necessitat d'incrementar el diàleg transversal entre diversos departaments del govern local pel que fa a la relació entre cultura, equitat i inclusió social.

CULTURA, PLANIFICACIÓ URBANA I ESPAI PÚBLIC

La puntuació atorgada a Terrassa en aquest àmbit se situa per sota del 50% i és una de les valoracions més baixes entre els nou temes analitzats (49/100). Malgrat això, supera lleugerament la mitjana del Panel Global, situada en un 44/100. Els resultats de Terrassa sorgeixen d'una combinació de valors diversa: en tres de les dotze accions analitzades, la ciutat se situa en un "nivell avançat"; en sis, en un "nivell en desenvolupament"; i, en les altres tres, en un "nivell embrionari".

Les puntuacions més elevades, de 8 punts sobre 9, corresponen al reconeixement explícit dels recursos i els factors culturals en els plans locals d'urbanisme (com ara el Pla General, que té en compte la protecció del patrimoni) i el reconeixement per part del govern local de l'espai públic com a recurs clau d'interacció i participació cultural; en aquest sentit, els participants van fer notar que totes les grans activitats culturals de la ciutat, com ara el Festival de Jazz, el festival TNT, la Fira Modernista o la Festa Major, tenen totes o una part de les activitats a l'aire lliure. En un altre cas, l'adopció de mesures per promoure el paper de la cultura en la renovació dels centres històrics i els plans de desenvolupament territorial, els participants van qualificar la situació amb un 7; s'hi inclourien els Plans de Barri, la revitalització del centre urbà o la recuperació del Teatre Principal, entre d'altres.

Pel que fa a les accions situades en un nivell intermedi, els participants van concedir un 6 al reconeixement de la noció de "paisatge" en les polítiques locals, i puntuacions entre 4 i 5 a diverses accions, entre les quals hi havia l'existència de mecanismes d'avaluació de l'impacte cultural; l'existència d'un inventari del patrimoni cultural tangible i intangible que és la base de mecanismes adequats de protecció (hi ha un Pla Especial de Patrimoni de 1983, però que caldria actualitzar), la planificació de noves infraestructures culturals com a peces d'un ecosistema cultural ampli (manca un pla d'equipaments culturals, fet que el Llibre Blanc havia apuntat com a necessitat), l'existència d'un repertori d'espais amb una funció simbòlica significativa (més que un repertori formal, hi ha un reconeixement implícit de la importància de llocs com la Mola, el Parc de Vallparadís, la Seu d'Ègara, la Masia Freixa i el Parc de Sant Jordi com a "béns comuns") i la promoció de la participació ciutadana en processos de planificació urbana i transformació territorial (s'han fet accions puntuals en casos com les reformes de la Rambla o de la Plaça Nova).

Finalment, es van detectar com a aspectes menys desenvolupats l'existència de programes de promoció del desenvolupament i la conservació de l'art públic, la disponibilitat d'una pauta arquitectònica per orientar la renovació dels edificis existents, la planificació d'edificis nous i la utilització de tècniques tradicionals de construcció

CULTURA, PLANIFICACIÓ URBANA I ESPAI PÚBLIC

(segons els participants, hi ha hagut algunes intervencions contradictòries en aquest àmbit), i la consideració de l'accés a la vida cultural en les polítiques en matèria de transport i mobilitat urbana; en aquest sentit, es va apuntar que alguns barris tenien dificultats de comunicació (absència de transport públic i dificultats per a l'accés en vehicle privat), fet que havia portat a deixar-hi de fer determinades activitats. També es detectaven problemes de visibilitat i senyalització d'alguns equipaments.

Entre les bones pràctiques existents en aquest àmbit hi hauria l'ús de l'espai públic per a desenvolupar activitats culturals, la protecció d'alguns béns del patrimoni i la inclusió de la cultura als Plans de Barri. D'altra banda, els principals elements que caldria abordar serien la senyalització i l'accessibilitat a alguns equipaments culturals a través del transport públic i l'impuls d'un programa d'art públic.

CULTURA, INFORMACIÓ I CONEIXEMENT

En l'àmbit de la relació entre cultura, informació i coneixement, l'exercici d'autoavaluació realitzat a Terrassa dona a la ciutat una valoració de 50/100, superior a la puntuació de 43/100 extreta del Panel Global de 2015. En aquest cas, els participants van atorgar un nivell "avançat" a Terrassa només en una de les onze accions analitzades; la resta se situen majoritàriament en un nivell "en desenvolupament" (en vuit ocasions) i en menor mesura en un nivell "embrionari" (dues).

L'única acció puntuada amb un 7 fa referència a l'existència de mecanismes públics o de la societat civil d'observació del respecte per les llibertats fonamentals, com ara la llibertat d'expressió (inclosa l'expressió artística), d'opinió i d'informació i el respecte per la diversitat cultural i la privacitat. La Síndica de Greuges de la ciutat compleix aquesta funció.

La majoria d'accions d'aquest àmbit van obtenir puntuacions entre el 4 i el 6. Els participants van atorgar un 6 a les garanties legals relatives a les llibertats fonamentals, l'existència de polítiques i programes relatius a la creació, producció i distribució digital amb una vocació d'afavorir la democràcia cultural (BaumannLab, "Processos oberts", i puntualment al programa "Barris creatius"), la promoció de debats sobre informació i coneixement per part d'entitats culturals (Amics de les Arts, Ateneu Candela, etc.), l'existència d'accions formatives sobre les implicacions de les formes existents o emergents d'accés i reproducció cultural (sobretot a nivell metropolità, i de manera ocasional a BaumannLab i a l'Ajuntament) i l'existència de programes perquè els actors culturals participin en xarxes de cooperació internacional (el Servei de Relacions Europees i Internacionals disposa d'un sistema d'alertes que informa els diversos serveis municipals de les novetats dels programes de finançament de la Comissió Europea, i també hi ha mecanismes d'informació sobre les activitats de xarxes i la ciutat s'ha involucrat en algunes, com ara el Réseau Art Nouveau Network o algunes iniciatives amb participació del Parc Audiovisual de Catalunya; amb tot, es percep una manca de recursos humans i econòmics per aprofitar del tot aquestes oportunitats).

D'altra banda, es va atorgar un 4 a accions com ara l'existència de garanties d'accés a una informació lliure i pluralista en matèria de cultura, l'atenció a la diversitat cultural per part dels mitjans de comunicació locals (en general, l'atenció que els mitjans de comunicació locals dediquen a la cultura és limitada, per bé que en determinats àmbits, com ara les arts visuals, hi hagi alguns blogs actius) i l'anàlisi de la relació entre els processos culturals de base i la innovació social (se'n va parlar al Llibre Blanc i hi ha algunes accions de foment de la cocreació, per exemple a través de Terrassa Street Art).

CULTURA, INFORMACIÓ I CONEIXEMENT

Per últim, les accions a les quals els participants van atorgar puntuacions més baixes són l'existència de sistemes de recerca i anàlisi de la realitat cultural i la seva relació amb el desenvolupament local (el Llibre Blanc seria una excepció en aquest sentit) i l'anàlisi dels obstacles per a l'accés a les noves tecnologies amb finalitats culturals.

Entre les propostes sorgides en aquest àmbit hi ha el possible desenvolupament d'aplicacions digitals vinculades a l'espai públic o la realitat augmentada, per millorar la planificació urbana i la relació entre la ciutadania i el territori urbà.

GOVERNANÇA DE LA CULTURA

En aquest darrer àmbit temàtic, la ciutat obté una puntuació de 55/100, que la situa de manera significativa per sobre de la mitjana del Panel Global (37/100). La puntuació de Terrassa, amb tot, és producte de valoracions força diverses: en cinc de les onze accions analitzades, la ciutat se situa en un nivell avançat; en quatre, en un nivell intermedi; i en dues, en un nivell embrionari.

Els aspectes que obtenen una millor puntuació, de 7 sobre 9, són l'adopció de plans culturals locals (com ara el Llibre Blanc, i la planificació cultural en el marc dels Plans de Barri), l'existència d'instàncies participatives en matèria de polítiques culturals (com ara el Consell Municipal de Cultura, així com algunes comissions per a projectes concrets, com la Fira Modernista, la Mostra Multicultural o la Festa Major), la promoció de la participació ciutadana en la gestió d'equipaments i activitats culturals (festes populars com la Cavalcada de Reis o el Carnestoltes, igual com el Festival de Jazz, són gestionats per entitats, per exemple) i el suport a les pràctiques de gestió pròpies de la cultura local.

Les accions que van obtenir puntuacions entre el 4 i el 6 són l'existència de marcs clars de distribució de competències entre els diversos nivells de l'administració (valorada amb un 6, per bé que amb diferències segons disciplines: en arts visuals i en arts escèniques hi ha bona col·laboració amb les administracions provincial o catalana; en canvi, en música això no passa; d'altra banda, en general no hi ha relació amb l'administració de l'Estat), la implementació d'una política basada en l'Agenda 21 de la cultura i el coneixement d'aquesta (per la percepció que el coneixement de l'Agenda 21 de la cultura és encara limitat), l'existència d'una plataforma o xarxa d'entitats de la societat civil actives en l'àmbit cultural (hi ha iniciatives a nivell sectorial, com ara la Coordinadora de Cultura Popular, la Coordinadora d'Entitats Andalusos o Terrassa Ciutat Coral) i l'existència de mesures d'enfortiment de les capacitats de les entitats associatives.

Finalment, els participants van valorar amb un 2 i un 3, respectivament, la incorporació d'una perspectiva de gènere per part de les institucions i entitats culturals que reben suport públic, i la rendició de comptes, la transparència i l'avaluació d'impactes per part de les institucions culturals.

Entre les propostes de millora formulades en aquest àmbit hi hauria la conveniència de crear una federació que agrupés les entitats culturals dels diversos sectors i disciplines.

CONCLUSIONS

En base als resultats de l'exercici d'autoavaluació i la informació recollida durant les visites dutes a terme en la fase inicial del projecte "Ciutat Pilot" a Terrassa, aquest apartat identifica les fortaleses de la ciutat i suggereix qüestions que es podrien aprofundir en el programa de treball de Terrassa.

D'entrada, la ciutat demostra fortaleses significatives en els àmbits següents:

- » L'existència d'un sistema cultural sòlid, divers i ben estructurat: en general, els equipaments culturals són adequats en quantitat i qualitat, el patrimoni cultural s'ha conservat de manera adequada, i hi ha un ventall d'entitats de la societat civil en l'àmbit cultural actiu, capacitat i implicat en la gestió d'iniciatives clau per a la ciutat.
- » Terrassa ha dut a terme així mateix exercicis significatius de debat, reflexió i planificació en l'àmbit cultural, com ara el Llibre Blanc de la Cultura, i compta amb espais de trobada per a agents culturals, tant de manera genèrica com per a projectes i moments concrets.
- » La ciutat destaca així mateix per un bon aprofitament de l'espai públic per a usos culturals, especialment en celebracions i festes concretes, un element que podria inspirar altres ciutats a dur a terme iniciatives similars.
- » En conjunt, els àmbits relatius als "Drets culturals", "Patrimoni, diversitat i creativitat" i "Governança de la cultura" són aquells en els quals la ciutat en general destaca més, fet que confirma l'existència d'un marc sòlid pel que fa a les polítiques culturals en sentit més estricte, amb un bon impuls per part del sector públic i bona participació del sector associatiu. En tot cas, també es fa evident la conveniència d'enfortir els recursos econòmics, tant públics (pressupost municipal i eventuais aportacions d'altres administracions) com privats (implicació del teixit empresarial en el sector cultural), que es destinen a la cultura.
- » Entre els aspectes que podrien esdevenir "bones pràctiques" i oferir models per a altres ciutats hi ha el Llibre Blanc de la Cultura, els usos culturals de l'espai públic, la recuperació i posada en valor del patrimoni, algunes accions de recerca i de suport a la creació en arts visuals i en arts escèniques (BaumannLab, projectes de recerca i divulgació en arts visuals, festival TNT, etc.), algunes de les accions en matèria de cultura de proximitat (especialment les activitats dutes a terme en el marc de "Cultura al territori") i la constitució d'un pol fort en matèria d'audiovisual, amb equipaments de gran qualitat en formació i producció.

Pel que fa als aspectes que l'anàlisi indica que podrien requerir una atenció especial en el marc del programa de Ciutats Pilot, es podrien apuntar els següents:

» La relació entre cultura i economia: Terrassa disposa d'infraestructures i iniciatives (des d'ESCAC i el Parc Audiovisual de Catalunya fins a la Fira Modernista, passant pel festival TNT, el Festival de Jazz i altres) que tenen un paper significatiu en l'economia local, a través dels impactes directes, indirectes i induïts en la imatge de la ciutat. Malgrat això, sembla que la consciència dels vincles entre cultura i economia és encara limitada. Podria ser convenient realitzar un estudi d'impacte d'alguna iniciativa o sector (l'àmbit audiovisual, per exemple, incloent-hi l'ecosistema d'empreses que en forma part o s'hi relaciona de manera indirecta), com a element d'una estratègia més àmplia de sensibilització i estructuració dels vincles entre cultura i economia. D'altra banda, es podria valorar també la possibilitat d'impulsar mecanismes de finançament públics, privats o mixtos per donar suport a projectes culturals emergents.

» La dimensió de gènere en la cultura: en el transcurs de l'exercici d'autoavaluació, aquest és un dels aspectes que va generar més debat entre els participants. En general, es detecta una consciència de la necessitat d'impulsar la reflexió en aquest sentit, però menys claredat pel que fa a les seves implicacions concretes. En el marc del programa de Ciutats Pilot, es podria plantejar una reflexió més profunda i l'impuls d'accions concretes en àmbits com la formació del personal o la producció. Es tracta d'una qüestió rellevant per a moltes ciutats, que Terrassa podria ajudar a liderar.

» Aspectes concrets de la relació entre cultura, planificació urbana i espai públic: si bé en general la puntuació en aquest àmbit és elevada i, com ja s'ha indicat, la ciutat demostra una experiència significativa en l'aprofitament de l'espai públic per a usos culturals, també hi ha aspectes que es podrien enfortir. D'una banda, seria convenient una reflexió sobre la descentralització de la vida cultural, per exemple pel que fa al paper cultural dels centres cívics (es podria plantejar una acció pilot en un o dos centres, per exemple) o la millora de l'accessibilitat a determinats barris de la ciutat per tal d'afavorir la participació en les activitats culturals que s'hi duen a terme. De l'altra, es podria plantejar una estratègia d'art públic que fes més visible, de manera permanent i més enllà de les celebracions puntuals, el significat cultural de l'espai públic.

» La transversalitat de les polítiques culturals: mentre que el marc de les polítiques culturals en sentit estricte és força sòlid, l'exercici d'autoavaluació va permetre detectar que la transversalitat amb altres àmbits polítics (educació, medi ambient, economia, afers socials, etc.) era limitada. El programa de Ciutats Pilot podria servir per impulsar la col·laboració transversal, especialment al voltant d'algunes de les qüestions indicades en els apartats anteriors (economia, gènere, proximitat) o d'altres que l'equip local considerés pertinents.

ANNEX 1: PARTICIPANTS DEL TALLER

NOM - COGNOM	CÀRREC
Ciutat i sector cultural a Terrassa	
Joan Chicón	Cap del Servei de Relacions Europees i Internacionals i Projectió de la Ciutat, de l'Ajuntament de Terrassa
Anna Farràs	Tècnica de Relacions Internacionals de l'Ajuntament de Terrassa
Jordi Flores	Regidor de Cultura de l'Ajuntament de Terrassa
Laura Fusté	Tècnica de joventut de l'Ajuntament de Terrassa
Maria Gental	Directora de Biblioteques de l'Ajuntament de Terrassa
Lidia Giménez	Gerent del CAET-Centre d'Arts Escèniques de Terrassa
Jordi Hernández	Parc Audiovisual de Catalunya
Santi Martínez	Consultor de polítiques educatives
Susana Medina	Tècnica de cultura de l'Ajuntament de Terrassa (arts visuals)
José Muñoz Llergo	Institut del Teatre
Arturo Palomares	Tècnic de cultura de l'Ajuntament de Terrassa (música)
Ester Ramon	Escultora
Gabriel Sicília	Tècnic auxiliar del CAET-Centre d'Arts Escèniques de Terrassa
Joan Soler	Director de l'Arxiu Històric de Terrassa
Gabriel Verderi	Director de l'Escola d'Art
Imma Vilches	Tècnica de cultura de l'Ajuntament de Terrassa (cultura al territori)
Equip de l'Agenda 21 de la cultura	
Jordi Baltà	Expert del programa "Ciutats Pilot" de l'Agenda 21 de la cultura
Carina Lopes	Col·laboradora de la Comissió de Cultura de Ciutats i Governos Locals Units (CGLU)
Jordi Pascual	Coordinador de la Comissió de Cultura de CGLU

CONTACTES

Per a més informació sobre aquest exercici, us podeu posar en contacte amb:

Ajuntament de Terrassa - Servei de Cultura

Email: cultura@terrassa.cat

Web: www.terrassa.cat/cultura

Ciutats i Governaments Locals Units (CGLU) – Comissió de Cultura

Email: info@agenda21culture.net

Web: www.agenda21culture.net

TERRASSA

Ciutat Pilot 2015-2017 • cultura 21

EUROPA

Ajuntament de
Terrassa